

Direktiv om energitjänster och effektiv energianvändning 2003/04:FPM88

Näringsdepartementet

2004-04-15

Dokumentbeteckning

KOM (2003) 739 slutlig

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster

Sammanfattning

Europeiska kommissionen lade i december 2003 fram ett förslag till direktiv om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster. Syftet med direktivet är att uppnå mer kostnadseffektiv och rationellare slutanvändning av energi och undanröja hinder för marknaden för energitjänster.

Förslaget innehåller ett bindande mål för varje medlemsstat om 1% årlig energieffektivisering för slutanvändning av energi med undantag för den energiintensiva industrin som ingår i handelssystemet med utsläppsrätter. Flygets och sjöfartens energianvändning undantas. Effektiviseringen skall bli möjlig med hjälp av energitjänster, energieffektiviseringsprogram och andra energieffektiviseringsåtgärder.

1 Förslaget

1.1 Innehåll

Europeiska kommissionen lade i december 2003 fram ett förslag till direktiv om effektiv slutanvändning av energi och om energitjänster. Syftet med direktivet är att uppnå mer kostnadseffektiv och rationellare slutanvändning av energi och att detta skall ske genom att:

-upprätta nödvändiga mål, system och incitament samt organisatoriska, ekonomiska och rättsliga ramar för att undanröja befintliga marknadshinder och brister som står i vägen för en effektiv slutanvändning av energi,

Direktivet skall tillämpas på distribution och detaljistsförsäljning till slutförbrukare av elektricitet, naturgas (inbegripet flytande naturgas och gasol), fjärrvärme och fjärrkyla, eldningsolja, kol och brunkol, transportbränsle (utom flygbränsle och utländskt bunkerbränsle) samt energiprodukter från skogs- och jordbruk samt avfall. Direktivet gäller energianvändning inom samtliga sektorer med undantag för den tyngre industrin samt flyget och sjöfarten.

Enligt förslaget skall det stå medlemsstat fritt att undanta mindre energiföretag som omsätter mindre än 50 GWh samt sådana byggnader som får undantas från direktivet om byggnaders energiprestanda.

Mål för ökad energieffektivisering

Förslaget innehåller ett bindande mål för varje medlemsstat om 1% årlig energieffektivisering för slutanvändning av energi. Effektiviseringen skall bli möjlig med hjälp av energitjänster, energieffektiviseringsprogram och andra energieffektiviseringsåtgärder. Förslaget är detaljerat beträffande:

- vilka delar av samhället som skall omfattas av målet,
- hur målpuppfyllelsen skall beräknas och
- vilka åtgärder som får beaktas när resultat i form av uppnådd effektivisering summeras.

Som en del av det övergripande energieffektiviseringsmålet skall enligt förslaget varje medlemsstat fastställa och uppfylla ett obligatoriskt energisparmål i den offentliga sektorn på 1,5% årligen, genom bli upphandling av energitjänster.

Enligt förslaget skall varje medlemsstat utse en eller flera organisationer att svara för administration, ledning och genomförande om målet. Denna organisation skall även ge råd och tillhandahålla upphandlingsriktlinjer för energieffektivitet.

Energitjänster

Förslaget innehåller även ett regelverk med syfte att eliminera hinder för utveckling av marknaden för energitjänster. Enligt förslaget skall detta ske genom att energidistributörer och/eller företag som säljer elektricitet, gas, fjärrvärme och/eller eldningsolja i detaljistledet åläggs att erbjuda och aktivt främja energitjänster som en integrerad del av distributionen och/eller försäljningen av energi.

Om inte 5% av ett företags kunder omfattas av energitjänster skall företaget tvingas att utan kostnad erbjuda samtliga sina kunder energibesiktningar. Dessa besiktningar skall utgå från ett systematiskt förfarande som ger tillräcklig kunskap om den befintliga energiförbrukningsprofilen för en byggnad, industrialläggning osv. Besiktningen skall omfatta fastställande och kvantifiering av kostnadseffektiva energisparmöjligheter samt resultatrapportering.

Elförsäljarna skall vidare enligt förslaget avstå från verksamhet som kan hämma tillhandahållandet av energitjänster eller energieffektivitetsprogram eller hindra utvecklingen av marknaden för energitjänster och energieffektivitetsåtgärder.

Slutligen skall eldistributörerna tillhandahålla information till myndigheterna så att dessa kan utforma och genomföra energieffektivitetsprogram på ett bra sätt och främja energitjänster och energieffektivitetsåtgärder. Informationen skall omfatta bakgrundsinformation och aktuell information om slutförbrukarnas förbrukning, belastningsprofiler, kundsegmentering och kundernas geografiska lokalisering samtidigt som kommersiellt känslig information hålls konfidentiell och skyddad.

Medlemsstaterna skall se till att det finns lämpliga behörighets-, ackrediterings- och/eller certifieringssystem för dem som tillhandahåller energitjänster, så att dessa tjänster håller hög kvalitet och tillförlitlighet. Därutöver skall medlemsstaterna upphäva lagar och andra författningar som hindrar eller begränsar användningen av ekonomiska styrmedel och avtal om energibesparingar på marknaden för energitjänster, såsom tredjepartsfinansiering och avtal om energiprestanda.

Medlemsstaterna skall avlägsna incitament för att öka volymen överförd energi eller energiförsäljningen som är inbyggda i nättarifferna. Medlemsstaterna skall också se till att distributionsföretagens kostnader för investeringar på slutförbrukningssidan kan täckas genom att de inbegrips i företagens distributionsavgifter.

Medlemsstaterna får enligt förslaget inrätta fonder för att med subventioner för att främja utvecklingen av marknaden för energitjänster och andra energieffektivitetsåtgärder. Fonderna får ge t.ex. bidrag, lån och ekonomiska garantier.

Alla kunder som köper nätbunden energi skall ha individuella mätare som visar kundens faktiska energiförbrukning och användningstid. Fakturering av ledningsbunden energi skall ske lättfattligt och omfatta den faktiska energiförbrukningen. Energiföretagen skall åläggas att tillhandahålla omfattande och relevant information rörande energianvändning och effektivisering.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Det framlagda förslaget är i många avseenden oprecist vad gäller de krav som föreslås ställas på medlemsstaternas interna regelverk. Samtidigt berör förslagen regelverket inom ett flertal områden. Det framlagda förslaget kan, taget bokstavligt, ställa krav på ändrad fastighetstaxering och därtill kopplad beskattning av småhus. Installation av fasta tillbehör såsom energieffektiva fönster, värmepumpar mm leder till effektivare energianvändningen men även högre marknads- och taxeringsvärde. Principen för beskattning är emellertid att ur miljösynpunkt värdefulla investeringar inte ska främjas genom att påverka taxeringsvärde eller fastighetsbeskattning. I stället bör sådana investeringar gynnas direkt, antingen genom investeringsbidrag eller av skatteavdrag. Sverige tillämpar sedan 2004 skattereduktioner för vissa miljöförbättrande installationer i småhus, d.v.s. installation av energieffektiva fönster samt biobränsleeldade uppvärmningssystem i nyproducerade småhus.

1.3 Budgetära konsekvenser

Eventuella budgetära konsekvenser kan i dagsläget ej överblickas. Om direktivet innebär att den offentliga sektorn ska öka investeringstakten i energieffektiviserande åtgärder eller om vissa beskattningsregler påverkas kan direktivet få budgetära konsekvenser. Å andra sidan kan förslaget, taget bokstavligt, medföra ökat skatteuttag i den mån åtgärder för effektivare energianvändning ökar fastigheters taxeringsvärde, exempelvis installation av energieffektiva fönster, värmepumpar mm.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Regeringen är positiv till syftet med förslaget – att främja en kostnadseffektiv effektivisering av energianvändningen. Regeringen delar uppfattningen att det finns en betydande teknisk och ekonomisk potential för ytterligare effektivisering av energianvändningen. Effektivare användning av energi är ett centralt redskap för hållbar utveckling inom energiområdet. Utveckling och tillämpning av mer effektiv teknik och effektivare

systemlösningar har varit och är centrala delar av energipolitiken och näringslivets utvecklingsarbete. Viktiga exempel på detta är utbyggnad av fjärrvärme med kraftvärmeproduktion som innebär såväl flexibilitet beträffande primärenergikälla, renare stadsluft och väsentligt effektivare energianvändning. För Sverige är användning av fjärrvärme ett centralt medel för att uppnå flera viktiga mål på ett kostnadseffektivt sätt.

Regeringen har drivit frågan om att sätta upp ett indikativt mål för ökad energieffektivitet, uttryckt som att energiintensiteten (totalt använd primärenergi relaterat till BNP) bör minska med minst 1 % per år som ett genomsnittligt långsiktigt mål för hela EU. Miljörådet ställde sig enhälligt bakom ett sådant mål den 2 mars 2004. Även Europeiska rådet lyfte fram detta på vårtoppmötet den 25-26 mars.

Regeringen bedömer att 1% energieffektivisering per år under de närmaste åren kan vara en rimlig målsättning beträffande den sammanvägda effektiviseringen räknat på gemenskapsnivå. Regeringen är även öppen för en diskussion om nationella mål.

Vidare anser regeringen att det är viktigt att regelverket för utveckling av marknaden för energitjänster och energiföretagens skyldigheter, utformas så att det inte snedvrider marknaderna för energi, tjänster eller kapital och blir onödigt kostnadsdrivande. Dock kan man ifrågasätta huruvida energitjänster förtjänar positiv särbehandling i enlighet med kommissionens förslag jämfört med andra affärsupplägg som leder till motsvarande effektivisering av energianvändningen.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ingen medlemsstat har presenterat någon färdig ståndpunkt ännu. Preliminärt har flera medlemsstater anmält tveksamhet beträffande de föreslagna reglerna relaterat till direktiven om el- och gasmarknaderna samt den administrativa börda som direktivet bedöms medföra. Ett flertal önskemål om klarställanden av otydligheter i förslaget har framställts. Frågan om kvantitativa bindande mål på nationell nivå är kontroversiell liksom det lämpliga i att ha ett särskilt kvantitativt mål för den offentliga sektorn.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte närmare kända. Europeiska Parlamentets första läsning är aviserad att presenteras först av det tillträdande parlamentet efter sommaruppehållet.

Remissinstanserna instämmer med förslaget om att det finns en potential för kostnadseffektiv effektivisering av energianvändningen. Flera påpekar dock att även om en teoretisk potential finns är det en ambitiös målsättning i förslaget. Det helt övervägande antalet remissinstanser är dock kritiska till flera av direktivets detaljer; man ifrågasätter att energitjänst med en precis definition ges en särställning jämfört med andra affärsupplägg som leder till samma resultat och är starkt kritiska till att energiföretagen skulle tvingas tillhandahålla energitjänster och energibesiktningar. Sådana krav skulle snedvrída marknaden. Flera uttrycker tveksamhet huruvida förslaget så som det är utformat är förenligt med ambitionen att effektivisering skall uppnås kostnadseffektivt.

Kravet på att undanröja hinder för kostnadseffektiv energieffektivisering liksom krav på informativ och klar fakturering av energi har remissinstansernas stöd.

Många remissinstanser påpekar att förslaget är oklart och oprecist och därför svårt att bedöma.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget behandlas i energirådsarbetsgruppen. Politisk orienteringsdebatt om förslaget förväntas hållas på energirådet den 10-11 juni i år. Parlamentets första läsning är aviserad att ske efter sommaruppehållet.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 175.1. Kvalificerad majoritet. Medbeslutandeförfarande.

3.3 Fackuttryck/termer

-